

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

í t é l e t e

Az ügy száma: Pfv.VI.21.012/2025/ 7.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Farkas Antónia előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Madarász Anna bíró

Dr. Tibold Ágnes bíró

A felperes: név1 (cím1)

A felperes képviselője: Dr. Klincsik Melinda ügyvéd (cím2) pártfogó ügyvéd

Az alperes: név2 (cím3)

Az alperes képviselője: Vass Ügyvédi Iroda (cím4, ügyintéző: Dr. Vass László ügyvéd)

A per tárgya: szerződés érvénytelenségének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Szegedi Törvényszék 5.Pf.20.078/2025/6. számú ítélete

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szegedi Járásbíróság 26.P.21.920/2023/34. számú ítélete

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 130.000 (százharmincezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felperes képviselőre kirendelt pártfogó ügyvéd díjának viselésére a felperes köteles.

A le nem rótt 1.300.400 (egymillió-háromszázezer-négyszáz) forint felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes gyermekkorától ismerte és jó kapcsolatot ápolt az alperes édesanyjával, akit 2018-tól segített, majd 2021 áprilisától, amikor stroke-ot kapott, egészen a haláláig gondozta.

[2] A felperes 2022. április 7-én eljárást kezdeményezett az alperes ellen, akit a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:579. §-a alapján jogalap nélküli gazdagodás címén 4.080.000 forint ápolási és gondozási díj és járulékai megfizetésére kért kötelezni. A gondozási díjat 2021 áprilisától érvényesítette. Az alperes azt nem vitatta, hogy a felperes 2021. április 21-től alkalmanként segítséget nyújtott édesanyjának, azonban előadta, hogy az étkezésen és ruházkodáson kívül ő viselte az édesanyja mindennemű költségét, az általa nem fedezett költségekre az édesanyja nyugdíja fedezetet nyújtott. A felek az eljárásban a perfelvételi tárgyaláson közösen kérték az eljárás szünetelését, majd

ügyvédek segítségével lebonyolított peren kívüli tárgyalásaik eredményeként 2022. november 8-án két ügyvéd jelenlétében írásban egyezségeket kötöttek. Az egyezés szerint az alperes 1.000.000 forintot adott át a felperesnek az általa végzett gondozási munkák teljes körű ellenértékéért. A felperes az összeg átvételét aláírásával elismerte, nyugtázta és kijelentette: néhai név³ tartásával, ellátásával és a ház körül végzett munkákkal kapcsolatosan semmiféle további igénye nincs, a követelését teljes mértékben kiegyenlítettnek tekinti. Az okirat szerint a felek egybehangzóan kijelentették, hogy ezen ügyletből származóan a jövőben semmiféle követelésük egymással szemben nincsen.

[3] A Szegedi Járásbíróság 17.P.20.620/2022/26. sorszám alatti végzésével megállapította, hogy az eljárás négy hónap szünetelés elteltével megszűnt, döntött az eljárási illeték mérsékléséről, viseléséről, valamint a közjegyzői eljárási díj viseléséről. A Szegedi Törvényszék az elsőfokú bíróság végzését a 4.Pkf.20.194/2023/2. sorszám alatti végzésével helybenhagyta.

[4] A felperes 2023. február 14-én kelt levelében – ügyvédje által – az egyezséget feltűnő értékaránytalanságra hivatkozással megtámadó jognyilatkozatban felszólította az alperest, hogy 60 napon belül további 1.500.000 forintot fizessen meg az édesanyja tartásával és ellátásával kapcsolatosan.

[5] A Csongrád Megyei Kormányhivatal Szegedi Járási Hivatala Szakértői Bizottság elsőfokú, 2019. szeptember 11-én kelt szakvéleménye szerint a felperes össz-szervezeti egészségkárosodása 55%. A felperes egyebek mellett enyhe mentális retardáció egyéb viselkedésromlással, kevert szorongásos és depressziós zavar és egyéb személyiségzavar betegségekben szenved. A szakvélemény kórelőzményként utalt a 2013. február 1-én kelt pszichiátriai dokumentumra, amely szerint a felperesnek nagyon gyenge a számolási készsége, gyenge az analízáló, szintetizáló és absztraháló képessége, szociális közegben való tájékozódási készségei, ismeretei is alacsony szintűek. A Csongrád-Csanád Vármegyei Kormányhivatal 2023. május 15-én kelt összefoglaló véleménye alapján a felperes össz-szervezeti egészségkárosodása 60%, egyebek mellett kevert és egyéb személyiségzavarban, alkalmazkodási zavarban, enyhe mentális retardáció és egyéb viselkedésromlással járó betegségekben szenved.

[6] Az elsőfokú bíróság a 25. sorszám alatti, 2024. november 29-én jogerőre emelkedett részítéletével megállapította: a peres felek között S..n 2022. november 8-án létrejött egyezségi okirat a 2018. július 27-től 2021. október 20-ig tartó időszakra, az ezen időszak alatt a felperes által az alperes néhai édesanyja, név³ részére nyújtott tartással, ellátással kapcsolatos pénzügyi elszámolásra vonatkozott.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[7] A felperes a 2023. szeptember 25-én előterjesztett keresetében annak a megállapítását kérte, hogy a peres felek között 2022. november 8-án létrejött, peren kívül megkötött egyezés érvénytelen. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként az egyezés érvényessé

nyilvánítását kérte azzal, hogy az alperest további 13.004.000 forint és járulékai megfizetésére köteles. Keresete jogalapjaként a Ptk. 6:89. § (1) bekezdését, 6:98. § (1) bekezdését, 6:108. § (1) bekezdését, 6:110. § (1) bekezdés a) pontját jelölte meg, utóbb a Ptk. 4:208. § (1a) bekezdésére is hivatkozott. Állította, hogy néhai név³t 2018-tól 2021. október 20-án bekövetkezett haláláig ápolta, gondozta, holott vele rokoni kapcsolatban nem állt, az ápolásra, gondozásra vonatkozóan köztük szerződéses jogviszony sem állt fenn. Hivatkozott arra: a szellemi állapotánál fogva korlátozott volt abban, hogy felismerje az ápolással végzett munkája díjazását, a peren kívüli egyezség feltűnő értékaránytalanságát. Érvelése szerint az egyezség 7. pontját nem lehet kiterjesztően értelmezni, az nem minősül a feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadásra vonatkozó kifejezett joglemondó nyilatkozatnak, azaz a megtámadás joga gyakorolható.

[8] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte a Ptk. 6:98. § (1) bekezdés második fordulatára, a 6:98. § (2) bekezdésére, a 6:491. § (1) és (2) bekezdéseire hivatkozással. Állította, a korábbi pernek nem volt tárgya a 2021 áprilisát megelőző időszak. Hivatkozott arra is, hogy a felperes korábban 4.026.000 forint összegű követelést támasztott vele szemben és mivel tisztában volt a bizonyítási nehézségekkel, ezért kötött egyezséget. Rámutatott arra, hogy az egyezségi okirat 3. és 7. pontját úgy kell értelmezni, hogy abban a felek a Ptk. 6:98. § (2) bekezdése szerint a megtámadási jogukról lemondtak. Vitatta a keresetösszezszerűségét is, hivatkozott arra, hogy amennyiben létrejött szerződés a felperes és néhai név⁴ között, az teljesedésbe ment, mert arra az édesanyja havi nyugdíja fedezetet nyújtott.

Az első- és másodfokú ítélet

[9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A Ptk. 6:98. § (1) bekezdésére, a PK 267. számú állásfoglalás I. pontjára, a Ptk. 6:89. § (1), (2) és (3) bekezdéseire, a Ptk. 2:9. § (1) és (2) bekezdéseire és a rendelkezésre álló bizonyítékokra utalva megállapította, hogy a felperes cselekvőképessége fennállt az egyezség megkötésekor. A felperes esetleges korlátozott cselekvőképességének a semmisség szempontjából nincs jelentősége, és az általa csatolt okiratokban írt betegségek nem olyan jellegűek, amelyek igazolnák, hogy az egyezség megkötésekor az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége korlátozott lett volna. Rámutatott arra, hogy a korábbi eljárás során az eljáró bíró nem érzékelt problémát a felperes belátási képességével kapcsolatban és a felperes sem hivatkozott olyan bizonyítékra, amely azt támasztaná alá, hogy a tárgyalás és az egyezség megkötése közötti időszakban a mentális állapotában állapotromlás következett volna be. Hangsúlyozta: az egyezség megkötése hosszabb folyamat volt, elegendő idő állt a felperes rendelkezésére álláspontjának átgondolására. A felperes az egyezség megkötésének időszakában több jogi kérdést érintő eljárásban is részt vett, de nem hivatkozott arra, ezen eljárásokban nem állt volna fenn a teljes cselekvőképessége. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a felperes által kért tanúk meghallgatását, továbbá az igazságügyi elmeorvos szakértő kirendelését mellőzte. Amellett, hogy álláspontja szerint a szakértői bizonyítás elrendelése az eljárás indokolatlan elhúzódását eredményezte volna, erősen kétségesnek találta azt is, hogy szakértői eszközzel három évre visszamenőleg bizonyítható lenne a felperes mentális állapotromlása. A felperes keresetváltoztatása a tárgyalás berekesztését követően érkezett, ezért azt nem vizsgálta.

[10] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Indokolása szerint a felperes a korábbi eljárás során jogalap nélküli gazdagodás címén érvényesített igényt az alperessel szemben a 2021. áprilisától 2021. október 20. napjáig tartó időszak vonatkozásában. Ebben az eljárásban érdemi döntés nem született, azonban a peres felek peren kívül egyezségeket kötöttek – az elsőfokú bíróság 25. sorszáma alatti jogerős részítése szerint – az alperes édesanyjának a 2018-tól 2021. október 20. napjáig történő ápolása és gondozása tekintetében.

[11] A felperes jelen eljárásban a Ptk. 4:208. § (1a) bekezdése alapján érvényesített igényt arra hivatkozva: anélkül, hogy arra köteles lett volna, az alperes édesanyját ápolta, gondozta, vele e körben szerződést nem kötött. Az alperes édesanyja 2021. október 20-án elhunyt, a felperes ápolási, gondozási tevékenysége ezen a napon megszűnt, azaz ezen időponttól számított egyéves jogvesztő határidőn belül követelhetette az alperestől az általa indokoltan nyújtott ellátás ellenértékét. A felperes a korábbi eljárásban kizárólag a 2021. áprilisától 2021. október 20-ig tartó időszak tekintetében terjesztette elő az egyéves határidőn belül az igényét, míg a teljes időszakra vonatkozó követelését csak a 2022. október 21-én kelt e-mailben, az egy éves jogvesztő határidő lejártát követően jelentette be az alperesnek. Erre figyelemmel úgy ítélte meg, hogy a felperes a 2018-tól 2021. áprilisáig tartó időszakra vonatkozó követelése, mint a jogvesztő határidőt követően előterjesztett igény nem érvényesíthető, ezért az az egyezség megtámadása körében sem volt figyelembe vehető.

[12] A másodfokú bíróság megállapította a felperes a peres felek között létrejött egyezségeket a Ptk. 6:98. § (1) bekezdése alapján a Ptk. 6:89. § (3) bekezdésében megjelölt egyéves határidőn belül megtámadta. Rámutatott arra, hogy a felperes érdekében állt annak bizonyítása, a 2021. áprilisától 2021. október 20-ig tartó időszakban végzett ápolási, gondozási tevékenység ellenértéke, valamint az egyezségben kikötött összeg között az egyezség megkötésének időpontjában feltűnően nagy volt az aránytalanság (objektív feltétel), valamint a szerződés megkötésekor a felperes belátási képessége korlátozott volt (szubjektív feltétel), az alperesnek pedig azt kellett bizonyítania, hogy a felek a szerződésben a megtámadási jogot kizárták, illetve a felperes a szerződés megkötésekor a feltűnő aránytalanságot felismerhette vagy annak kockázatát vállalta.

[13] A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az egyezségi okiratban a felek a megtámadási jogot kifejezetten nem zárták ki, arra az egyezségi okirat 5., 6., 7. pontjából sem lehetett alappal következtetni. Kifejtette, hogy a feltűnő aránytalanság megállapítására irányuló kereset esetén – ha a jogérvényesítés feltételei egyébként fennállnak – a bíróságnak először az értékaránytalanság objektív fennálltának a kérdésében kellett állást foglalnia. Hangsúlyozta, hogy ha ez fennáll, akkor kell vizsgálni azt: ennek alapján a szerződés érvénytelensége megállapítható-e a szerződéskötés körülményeire figyelemmel (Kúria Pfv.21.382/2011/7. – BH2012. 262.). A Ptk. 6:98. § (1) bekezdés második fordulója új szubjektív többletkritériumot jelent a sérelmet szenvedett fél oldalán. A bíróságnak a szubjektív feltételek vizsgálata körében kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a szerződés megkötésekor a sérelmet szenvedett felet terheli-e szándékosság vagy súlyos gondatlanság, azaz a szerződés megkötésekor a feltűnő aránytalanságról tudott vagy arról tudnia kellett.

[14] Az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a feltűnő értékaránytalanság objektív feltételét, azonban ezt a felperes a fellebbezésében nem támadta, ezért azt a másodfokú bíróság felülbírálni nem tudta. Hangsúlyozta, hogy a feltűnő értékaránytalanság objektív feltételeinek

hiányában szükségtelen a feltűnően nagy értékkülönbség és az ellenszolgáltatás megállapításánál irányadó szempontokról szóló PK 267. számú állásfoglalás I. pontjában írt feltételek, e körben a szerződéskötés körülményeinek, a felperes szerződés megkötésekor fennálló belátási képességének a vizsgálata, a Ptk. 6:98. § (1) bekezdés második fordulata esetleges megsértése az objektív feltétel vizsgálata hiányában ugyanis nem eredményezné az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását.

[15] A másodfokú bíróság indokolása szerint a felperes új tényként állította, hogy a büntetőítélet szerint az igazságügyi elmeorvos szakértői vélemény alapján az elmeállapota a cselekménye tekintetében enyhe fokú korlátozó körülményként veendő figyelembe. Hangsúlyozta, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 373. § (2) bekezdése alapján ezt az új tényt a fellebbezés elbírálásánál nem tudta figyelembe venni. A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy az utólagos bizonyítás körében a felperes szellemi állapotának igazolására csatolt 2025. június 16-án kelt pszichiátriai klinikán kiállított ambuláns kezelőlapok által rögzítetteket figyelembe vette, azonban ezek sem eredményezhették a felperes eshetőlegesen előterjesztett fellebbezési kérelmei teljesítését.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[16] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak – tartalma szerint az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő – hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

[17] Megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 6:98. § (1) bekezdésének mindkét fordulátát, 6:98. § (1) bekezdését 6:22. § (4) bekezdését, valamint a Pp. 266. § (2) bekezdését, 237. § (3) és (5) bekezdését, 267. §-át, 268. §-át, 279. §-át, 300.§-át, 346. § (5) bekezdését, 370. § (1) és (4) bekezdését, és 381. §-át jelölte meg. Állította, hogy az eljárásjogi jogszabálysértések az ügy érdemére kihatottak.

[18] Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem rendelt el igazságügyi pszichológus szakértői bizonyítást a belátási képességének vizsgálata tárgyában, megsértve ezzel a Pp. 279. §-át és 300. §-át. Utalt arra is, hogy az elsőfokú bíróságnak rendelkezésre álltak azok a hivatalos iratok, amelyekben a felperes (mint vádlott) belátási képességét korlátozottnak minősítették, enyhítve a büntetését, azonban a bíróság az iratokat a Pp. 266. § (2) bekezdésének megfelelően nem vette figyelembe. Állította, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az alaki pervezetésre vonatkozó jogszabályi rendelkezést: hibásan határozta meg a perbeli eljárási cselekmények sorrendjét. Sérelmezte: az elsőfokú bíróság tanút hallgatott meg a felperes belátási képességének vizsgálatára, de nem vizsgálta a feltűnő értékaránytalanság tárgyában annak objektív feltételét a felajánlott bizonyítási indítványok ellenére. Hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az anyagi pervezetés rendelkezéseit is, amikor helytelenül értelmezte a Ptk. 6:98. § (1) bekezdésének mindkét fordulátát, először vizsgálta a belátási képességet szakértő nélkül, szakértelem hiányában, és

nem vizsgálata az aránytalanság objektív feltételének a hiányát.

[19] A felperes kifejtette, hogy a másodfokú bíróság megsértette a felülbírálati jogkörét, azon túlterjeszkedett azzal, hogy úgy állapította meg: a kereseti követelés egy része – a 2018. július 27-től 2021. április 16-ig terjedő időre vonatkozóan előterjesztett igény – elévült, hogy erre az alperes nem hivatkozott. E körben utalt a Ptk. 6:22. § (4) bekezdésére. Rámutatott arra is, hogy a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 370. § (4) bekezdését, ugyanis nem vette figyelembe, hogy a felperes fellebbezésében az összecszerűség (objektív feltétel) tekintetében is indítványozta a bizonyítás lefolytatását, így a szakértő kirendelése indokolt lett volna a perben. Állította továbbá, hogy a fellebbezésében a határozott kérelmek körében rögzítette az objektív feltétel vizsgálatának szükségességét, így annak hiányára a másodfok bíróság nem hivatkozhatott volna. Álláspontja szerint a másodfokú bíróságnak e körben a fellebbezési kérelmet nem szó szerint kellett volna értelmeznie. A felperes állította azt is, hogy a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 381. § -át, ugyanis álláspontja szerint „a tényállás és pertörténet alapján bizonyított, hogy szükséges lett volna az elsőfokú eljárás kiegészítése, mert az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése az ügy érdemi döntésére kihatott és ennek orvoslására a másodfokú eljárásban nem volt lehetőség.”

[20] A felperes álláspontja szerint az eljáró bíróságok megsértették az Alaptörvényt mint a jogrendszer alapját, és az ügyben alkalmazandó jogszabályokat sem értelmezték az Alaptörvény szellemében. Kifejtette, hogy sérült a tisztességes eljáráshoz való joga, a jogorvoslathoz való joga és a bírósághoz fordulás joga. Ezért álláspontja szerint sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és (7) bekezdése, az Alaptörvény 28. cikke, R) cikke, az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikke. E körben több Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott határozatot idézett.

[21] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[22] A Kúria hangsúlyozza, a felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat, amelynek tárgya a jogerős ítélet. A Pp. 406. § (1) bekezdése értelmében felülvizsgálattal csak a jogerős ítélet támadható – az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással. Ebből a szabályból egyértelmű, hogy a felülvizsgálat tárgya a fellebbezés alapján meghozott jogerős határozat, és nem az elsőfokú bíróság határozata. A részleges átszarmaztató hatályú felülvizsgálat során a Kúria csak a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemben állított jogszabálysértését (a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérését) vizsgálja. Ebből következik, hogy a Kúria érdemben nem vizsgálhatja azokat a hivatkozásokat, amelyek nem a jogerős, hanem az elsőfokú bíróság határozatára vonatkoznak. A felülvizsgálati eljárásban kizárólag a jogerős ítélet tekintetében előadott hivatkozások és indokok vizsgálhatók (Kúria Gfv.30.523/2017/6. – BH 2018.113.). Minden olyan felülvizsgálati hivatkozás és érvelés, amely nem a jogerős ítéletet érinti, a

felülvizsgálati eljárásban értékelésen kívül marad, és nem szolgálhat a felülvizsgálat alapjául (Kúria Pfv.21.222/2022/9.).

[23] Mivel a Kúria előtti felülvizsgálati eljárás nem másodfokú eljárás, így a felülvizsgálati kérelem alkalmatlan a Kúria előtti eljárás érdemi lefolytatására, ha a fél abban csak a fellebbezésben foglaltakat ismétli meg, és így értelemszerűen nem tartalmazza az arra vonatkozó érveket, hogy a jogerős határozat miért jogszabálysértő (Kúria Kfv.35.169/2014/4. – BH2015. 241.).

[24] Ugyancsak a felülvizsgálat korlátját képezik azok a hivatkozások, amelyek az elsőfokú ítélet valamely hibájára mutatnak rá oly módon, hogy az ezzel kapcsolatos hivatkozások nem szerepeltek a fellebbezésben. A felülvizsgálati kérelemben nem jelölhető meg ugyanis olyan új jogszabálysértés, amelyre a fél korábban nem hivatkozott, és amelyre vonatkozóan a jogerős határozat nem tartalmazott döntést. Azaz, az elsőfokú ítéletre vonatkozó, de a fellebbezésben előadni elmulasztott hivatkozások felülvizsgálati kérelemben való „pótlására” nincs lehetőség. A jogerős ítélet csak a másodfokú eljárás tárgyát érintő körben vizsgálható felül, tehát olyan kérdésben támadható, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt (Kúria Pfv.20.797/2016/11. – BH2017. 232.), amely kérdésben a jogerős határozat állást foglalt (Kúria Gfv.30.022/2021/9., Pfv.21.212/2019/9. – BH2020. 208.). A felülvizsgálati kérelemben a felek új jogcímre nem hivatkozhatnak, a felülvizsgálati eljárásnak nem lehet tárgya sem olyan tény-, sem olyan jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, amelyre a felek korábban nem hivatkoztak (Kúria Gfv.30.057/2025/8.; Pfv.20.223/2023/5. – BH2024. 39.).

[25] A Kúria – a felülvizsgálati kérelem korlátai között – csak azt vizsgálhatja, amit a fél a Pp. 412. § (1) bekezdése szerinti 45 napos határidőn belül a felülvizsgálati kérelmében előterjesztett, továbbá a Pp. 413. § (3) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelmet nem lehet megváltoztatni, kiegészíteni sem.

[26] A fentiek alapján a Kúria érdemben nem vizsgálta a felülvizsgálati kérelem elsőfokú ítélettel kapcsolatos hivatkozásait, az elsőfokú bíróság vonatkozásában hivatkozott jogszabálysértéseket. Nem vizsgálta továbbá azokat az indokokat sem, amelyeket a másodfokú bíróság – fellebbezés hiányában – érdemben nem vizsgálhatott. Ugyancsak nem képezhettek a felülvizsgálat alapját azok az indokok, amelyeket a felperes nem a törvényi határidőben előterjesztett felülvizsgálati kérelemben, hanem csak szóban, az írásbeli nyilatkozatához képest új elemként a felülvizsgálati tárgyaláson adott elő.

[27] A fenti korlátokon túl a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában is kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatta. Ebben a körben elsőként azt vizsgálta, hogy a másodfokú bíróság megsértette-e a Pp. 370. § (1) bekezdése szerinti felülbírálati jogkörét. Ezzel kapcsolatosan a felperes arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság úgy állapította meg a felperes 2018. július 27-től 2021. április 16-ig terjedő időre előterjesztett követeléseinek elévülését, hogy elévülésre az alperes nem hivatkozott. A felperes keresetének jogalapját a Ptk. 4:208. § (1a) bekezdése alapján határozta meg. Eszerint aki a tartásra rászorult szülő szükségleteinek ellátásáról a tartásra köteles gyermek helyett anélkül gondoskodik, hogy erre jogszabály vagy szerződés rendelkezése alapján köteles lenne, az indokoltan nyújtott ellátás ellenértékének megtérítését az ellátás nyújtásától számított egyéves jogvesztő határidőn belül követelheti a tartásra kötelezhető gyermektől.

Mind a normaszöveg, mind a jogerős ítélet félre nem érthető megfogalmazása {[21] bekezdés} szerint ez a jogvesztő (és nem elévülési jellegű) határidő volt az egyik akadálya a felperes sikeres igényérvényesítésének, ugyanis a jogerős ítélet helyes megállapítása szerint a felperes a korábbi eljárás során kizárólag a 2021 áprilisától 2021. október 20-ig tartó időszak tekintetében terjesztette elő az egyéves határidőn belül az igényét, míg a teljes időszakra vonatkozó követelését csak a 2022. október 21. napján kelt e-mailben, azaz az egy éves jogvesztő határidő lejártát követően jelentette be az alperesnek, majd érvényesítette igényét bíróság előtt. Ebből következően helyes az a megállapítás is, hogy a felperes 2018-tól 2021 áprilisáig tartó időszakra vonatkozó követelése nem érvényesíthető, ezért az az egyezség megtámadása körében sem vehető figyelembe.

[28] A felperes által nyújtott ellátás ellenértékének megtérítése iránti igény tekintetében a nem elévülési jellegű törvényi határidő miatt súlytalan a felperes azon felülvizsgálati hivatkozása is, hogy az elévülésre történő hivatkozás hiányában túllépte a másodfokú bíróság a felülbírálati jogkörét, ezen túl azonban a másodfokú bíróság megfelelően vette figyelembe, hogy az alperes a Ptk. 4:208. § (1a) bekezdésére a 9. sorszám alatti válasziratában kifejezetten hivatkozott, így iratellenes is a felperes ezzel ellentétes felülvizsgálati előadása. Amennyiben pedig az igényérvényesítésre nyitva álló határidő jogvesztő jellegű, értelemszerűen nem sérti, nem sértheti a jogerős ítélet a Ptk. 6:22. § (4) bekezdését sem. Itt utal a Kúria arra, hogy miután a peres felek között létrejött (a felperes általa az alperes édesanyjának nyújtott ellátás ellenértékének megtérítésére kötött) egyezséget támadta meg a felperes jelen eljárásban, az ezzel összefüggő igényérvényesítés határideje tekintetében merült fel csupán az elévülés kérdése, ezzel kapcsolatban pedig a jogerős ítélet egyértelmű megállapítása {[21] bekezdés második franciabekezdés} az volt, hogy a felperes a peres felek között 2023. november 8. napján létrejött egyezséget a Ptk. 6:98. § (1) bekezdése alapján a Ptk. 6:89. § (3) bekezdésében megjelölt egyéves határidőn belül támadta meg és kezdeményezett igényérvényesítése érdekében peres eljárást is, így az elévülési határidő elmulasztása ezzel kapcsolatosan nem merült fel.

[29] A másodfokú bíróság nem sértette meg a Pp. 370. § (4) bekezdését sem. Az anyagi pervezetés jogintézményének lényege, hogy a bíróság a Pp. 6. §-a szerinti reá háruló közrehatási tevékenységével, a perkoncentráció elvének (Pp. 3. §) érvényesülése érdekében aktívan közreműködik a felek jogérvényesítésében, ennek során a Pp.-ben szabályozott eszközök és eljárási keretek között elősegítve azt, hogy a döntéshez szükséges peranyag – amelynek szolgáltatása a feleket terheli (Pp. 4. §) – rendelkezésre álljon (Kúria Pfv.21.336/2020/5. – BH 2022.47.). A Pp. 370. § (4) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 369. § (4) bekezdése szerinti anyagi pervezetés – amely nem azonos az anyagi felülbírálati jogkörrel – alapja tehát a perkoncentrációból eredő közrehatási kötelezettség, amely egyben a célját is meghatározza. Az anyagi pervezetés az érvényesíteni kívánt joghoz és annak alapjául előadott tényekhez mérten válhat szükségessé, de nem terjedhet ki a fél által nem hivatkozott körülményekre. Az anyagi pervezetés szerepe csupán arra korlátozódik, hogy a felek tényállításait, nyilatkozatait tisztázza és konkretizálja, adott esetben alkalmat adjon a kiegészítésére (Kúria Pfv.20.175/2019/5.). A Pp. 369. § (4) bekezdése szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének, illetve eljárásának az anyagi pervezetéssel összefüggő részét csak az anyagi jogi felülbírálat részeként vizsgálhatja és minősítheti úgy, hogy egyúttal köteles elvégezni a saját anyagi jogi álláspontja szerint helyes anyagi pervezetést és az ezzel összefüggő intézkedéseket megtenni. Ha azonban a fellebbezésben a fél az elsőfokú bíróság anyagi pervezetését vagy annak hiányosságát nem kifogásolja, a jogerős határozat anyagi jogi felülbírálatába nem tartozik bele szükségképpen a másodfokú bíróság anyagi pervezetési kötelezettsége. Az anyagi pervezetés lényegének azt lehet tekinteni, hogy a bíróság –

bizonyos korlátok között – a felek tudomására hozza, ha eltérően értelmezi a jogszabályi rendelkezéseket a felek által hivatkozottaktól. Az anyagi pervezetés korlátja a fegyveregyenlőség elve, ami azt jelenti, hogy a bíróságnak a felekétől eltérő jogi álláspontját kell a felek tudomására hozni, abba azonban sem az egyik fél megfelelőbb érveléshez segítése, sem pedig a nem a feleknek (hanem az elsőfokú bíróságnak) az eljárásban hivatkozott jogszabályértelmezésétől való eltérése nem tartozik bele. Ennek oka, hogy a bíróság nem veheti át a felek rendelkezési jogából fakadó jogosultságait, kizárólag a felek által érvényesíteni kívánt anyagi jog keretein (a kérelmek és jogállítások korlátaiban) belül gyakorolhatja az anyagi pervezetést. Mindezek alapján az adott ügyben az anyagi pervezetés hibája csak akkor vezethetett volna hatályon kívül helyezésre, ha a felperes a fellebbezésében hivatkozott volna a feltűnő értékaránytalanság objektív kritériumai vizsgálatának a hiányára és ezzel kapcsolatban a fellebbezés indokolást is tartalmazott volna. A fellebbezés tartalma azonban nem tette lehetővé a másodfokú bíróság számára, hogy a feltűnő értékaránytalanság objektív kritériumát vizsgálja.

[30] A fellebbezés – a felperes felülvizsgálati kérelmében tett (további adattal alá nem támasztott) állításával ellentétben – csak olyan kérdésekre vonatkozott, amelyeknek a szerződéskötés körülményeinek, a felperes szerződés megkötésekor fennálló belátási képességének a vizsgálata körében van jelentősége. Az eljárási szabálysértések körében (fellebbezés 2. oldal) csak azt kifogásolta a felperes a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság indokolatlanul mellőzte a felperes saját szellemi állapotának bizonyítására felajánlott szakértői bizonyítást. Maga a fellebbezési petitum is akként fogalmazott, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését azzal az utasítással kéri, hogy a kereset jogalapja körében bizonyítási eljárás részeként igazságügyi elmeorvos szakértő vizsgálódjon, és e szakértői vizsgálat eredményétől függően kerüljön sor az összecszerűség bizonyítására (fellebbezés 1. oldal). Ebből és a fellebbezés feltűnő értékaránytalanságát indokló részéből (fellebbezés 4. oldal) is egyértelműen kitűnik, hogy a felperes jogi álláspontja az volt, hogy a Ptk. 6:98. § (1) bekezdésének második monda vizsgálandó a fellebbezése körében, és a szakértő kirendelését annak vizsgálatára terjesztette elő, hogy a kétség kívül kizárható legyen a felperes felróható magatartása. Kifejezetten utalt is a PK. 267. számú állásfoglalásra, de csak abban a körben, hogy az eset összes körülményei között értékelni kell, hogy a felperes az ügyletkötéskor milyen szellemi állapotban volt. Ilyen, jogi képviselővel megtett előadásokat még a Pp. 110. § (3) bekezdése szerinti tartalmi elbírálás elvére figyelemmel sem lehet úgy tekinteni, hogy a fellebbezés érintette, kifogásolta az elsőfokú bíróság által vizsgálni elmulasztott objektív feltételt.

[31] A Kúria rámutat: a fellebbezés keretei által behatárolt körben a másodfokú bíróság a felperes fellebbezése által meghatározott körben elvégezte az elsőfokú ítélet anyagi jogi felülbírálatát. Helyesen emelte ki, hogy a fellebbezésnek nem volt tárgya a feltűnő értékaránytalanság objektív feltétele vizsgálatának a hiánya, ezt a felperes a fellebbezésében nem sérelmezte. A Ptk. 6:98. § (1) bekezdés feltételrendszerét illetően azt a másodfokú bíróság megállapította, hogy bár a bírói gyakorlat (Kúria Pfv.21.382/2011/7. – BH2012. 262.) alapján elsőként vizsgálandóan lett volna szükség az az értékaránytalanság objektív fennálltának a kérdésében állást foglalni, az elsőfokú bíróság ezt elmulasztotta. Az ügy ura azonban a felperes, akinek joga, de egyben felelőssége is, hogy jogállításaival meghatározza: a másodfokú bíróság milyen tartalmú fellebbezést bíráljon el. Ennek a szabálynak jogvédelmi jellegű, garanciális jelentősége van. A másodfokú bíróság – hiába látott jogszabálysértést abban, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a feltűnő értékaránytalanság objektív feltételét {jogerős ítélet [23] bekezdés harmadik franciabekezdés} – a fellebbezés korlátaira tekintettel eljárási szabálysértés miatt nem helyezhette hatályon kívül az elsőfokú bíróság

ítéletét, ugyanis az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak a megsértése az ügy érdemi eldöntésére csak abban az esetben hathatott volna ki, ha a felperes a fellebbezésében támadta volna a feltűnő értékaránytalanság objektív kritériumának elmaradt vizsgálatát.

[32] A hiányos fellebbezési petitumot nem pótolja önmagában a további bizonyítás szükségességére történő hivatkozás. A másodfokú bíróság pedig erre irányuló fellebbezés, csatlakozó fellebbezés hiányában – a Pp. 370. § (1) bekezdésében írt felülbírálati jogkör korlátaira tekintettel – nem vizsgálhatta a feltűnő értékaránytalanság objektív feltételét, erre tekintettel e körben jogszabálysértést sem követhetett el. A Pp. 381. §-a csak akkor teszi lehetővé a másodfokú bíróság részéről bizonyítás lefolytatását, ha a fellebbezés elbírálása érdekében az szükséges; vagy ha a bizonyítás a másodfokú eljárásban nem lehetséges, vagy nem észszerű, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését a tényállás tisztázása, kiegészítése érdekében, ha olyan lényeges eljárási szabálysértést követett el az elsőfokú bíróság, amelyet a fellebbezés érint. A fentiek szerint erre irányuló fellebbezés hiányában a tényállás kiegészítésére nem volt szükség, a másodfokú bíróság eljárási szabálysértés nélkül hozta meg határozatát.

[33] A felperes hivatkozott az Alaptörvény több cikkének a megsértésére is. A felülvizsgálati kérelemnek az Alaptörvény egyes rendelkezéseibe ütközéssel kapcsolatos hivatkozásai kapcsán a Kúria hangsúlyozza, hogy a felülvizsgálati eljárásban az Alaptörvény egyes cikkeinek érvényesülését csupán a felülvizsgálati kérelemben megjelölt egyes tételes és konkrét jogszabályhelyek alkalmazása kapcsán, nem pedig közvetlenül vizsgálhatja (Kúria Pfv.20.667/2018/4., Pfv.20.914/2023/7.). Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallásának utolsó előtti bekezdése szerint az Alaptörvény a jogrend alapja, ugyanakkor az Alapvetés C) cikk (3) bekezdése, az R) cikk (2) bekezdése és a T) cikk (2)-(3) bekezdése alapján maga az Alaptörvény nem jogszabály. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságoknak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezniük. Ebből következően a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértések vizsgálata körében a Kúriának a megsértettként állított jogszabályi rendelkezést az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmeznie, és erre figyelemmel kell arról állást foglalnia. A Kúria azonban nem vizsgálhatja, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvényt, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján (Kúria Pfv.21.965/2018. – BH2020. 324.). Mindezekre figyelemmel a Kúria csak a felülvizsgálat fentebb részletezett korlátai és keretei között az érdemben elbírálnak és a kérelemben megjelölt jogszabálysértéseket vizsgálta [Pp. 423. § (1) bekezdés], e körben értékelve azt is, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvénynek a felülvizsgálati kérelemben megjelölt rendelkezéseit (Kúria Gfv.30.102/2023/5.).

[34] A Kúria álláspontja szerint alaptalan a tisztességes eljáráshoz fűződő jog megsértésére való hivatkozás. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy [...] valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. A (7) bekezdés értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági [...] döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze, amelyet későbbi döntéseiben továbbfejlesztett. Az Alaptörvény hatálybalépése után az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó –

az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nem csak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]). A tisztességes eljárás (fair trial) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek együttes figyelembevételével lehet csupán megítélni. {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [48]–[50]; 3244/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [32]; 3188/2021. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [21]}. A tisztességes eljárás kereteit garanciák sokasága tölti ki, fogalma nem képez zárt rendszert, a számos részjogosítványból álló jognak a bírósági eljárás egészét áthatóan kell érvényesülnie. A Kúria e részjogosítványok, és ezáltal a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét – az AB határozatokra figyelemmel – általában akkor állapítja meg, amennyiben nem biztosított a valóságos bírói út, és az eljárás során a fair eljárás követelményei nem érvényesülnek {20/2014. (VII. 3.) AB határozattal megerősített (Indokolás [304]), 1074/B/1994. AB határozat}.

[35] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítéléséhez az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezet, a konkrét ügy tényállása, és a bíróság által levont következtetések alapjogi összefüggéseinek vizsgálata szükséges. {3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]}. (23/2018. (XII.21.) AB határozat). A bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül kell azonosítania az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {3/2015. (II. 2.) AB határozat Indokolás [17]–[18]; 23/2023. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [40]}. E kötelezettségét a másodfokú bíróság teljesítette.

[36] A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) 6. cikk (1) bekezdése szerint mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen, nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában [...]. Arra helyesen hivatkozott a felperes, hogy az EJE 6. cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog érvényesülése körben a kiindulópont az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes bírói döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét. (Taxquet kontra Belgium, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; legutóbb megerősítve: Shala kontra Norvégia, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.). A tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be. (Suominen kontra Finnország, 37801/97.; 2003. július 1.; § 34.; legutóbb megerősítve: Vojtěchová kontra Szlovákia, 59102/08.; 2012. szeptember 25.; § 35.). Az Emberi Jogok Európai Bírósága által értelmezett EJE 6. cikk (1) bekezdésének a megsértése azonban nem merült fel a konkrét ügyben. A függetlenül és pártatlanul eljáró másodfokú bíróság a felperes eljárási jogait tiszteletben tartva, az előterjesztett fellebbezés tartalma és az abban tett jogállítások által behatárolt keretben döntött a felperes perben érvényesített igénye (polgári jogi jogai és kötelezettségei) tárgyában. Éppen a felperes által kifogásolt magatartás, az elő nem terjesztett felperesi fellebbezés elbírálása vetett volna fel a felek perbeli egyenlőségét súlyosan sértő alapjogi sérelmet. A felperest jogorvoslati jogának gyakorlásában a bíróság nem korlátozta. Az a körülmény, hogy a felperes az elsőfokú ítélettel szemben nem teljeskörű fellebbezést terjesztett elő, nem merítette ki a jogszabályok által számára adott lehetőséget, nem róható a másodfokú bíróság terhére, az ezzel kapcsolatos alapjogi aggályok nem a bíróság tevékenységével összefüggésben merülhetnek fel.

[37] A másodfokú bíróság döntésével szemben a demokratikus jogállamban elvárható objektivitás és átláthatóság követelményének megsértése nem merült fel, a felperes ebben a körben csak általánosságokra hivatkozott, és miután a másodfokú bíróság meghozott határozata a Kúria által is megvizsgáltan a jogszabályoknak maradéktalanul megfelelt, határozatát megfelelően meg is indokolta, így a felperes által sugallt önkényes bírósági döntéshozatalra nem került sor. A Kúria maga is megvizsgálta a felperes alapjogi szempontjait, és a fentebb kifejtettek alapján azokat alaptalannak ítélte.

[38] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy a másodfokú bíróság az általa hozható határozatok és a fellebbezés törvényi korlátai között határozott, sem anyagi, sem eljárási jogszabálysértést nem követett el, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[39] A felülvizsgálati eljárásban az alperes képviselével felmerült költséget a felperes a Pp. 364. §-a és 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 82. § (3), 83. § (1) bekezdése, továbbá a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 3. § (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni. A felperes képviselét ellátó pártfogó ügyvéd díjáról a rendelkezés a Pp. 101. § (3) bekezdésén alapult, a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték tárgyában az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése, a Pp. 95. § (1) és 102. § (6) bekezdése alapján határozott a Kúria.

[40] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 376. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően – kérelemre – tárgyaláson bírálta el.

[41] Az ítélet ellen a felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[42] Ptk. 6:98. § (1) bekezdése

[43] Pp. 370. § (1) és (4) bekezdése, és 381. §-a

A döntés elvi tartalma

[44] Az elsőfokú ítéletre vonatkozó, de a fellebbezésben előadni elmulasztott hivatkozások felülvizsgálati kérelemben való „pótlására” nincs lehetőség. A jogerős ítélet csak a másodfokú eljárás tárgyát érintő körben vizsgálható felül, tehát olyan kérdésben támadható,

amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt.

Budapest, 2026. február 25.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Farkas Antónia s.k. előadó bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró, Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

S.K. bírósági ügyintéző